

**R. Patris, Francisci Svarez, E Societate Iesv,
Metaphysicarvm Disputationvm, In Qvibvs Et Vniversa
Natvralis Theologia Ordinate Traditvr, Et Qvæstiones Ad
omnes duodecim Aristotelis Libros ...**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ ; [Coloniæ Agrippinæ], 1630

2 An dicta partitio sit sufficiens & adæquata.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94179](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94179)

Secl. II. *Sine adaequata diuisione entis.*

aliquid infinitum (nam definito non est difficultas) sicut est euidenter dari aliquid ens independens ab alio. Neque etiam est per se notum, illud ens quod est per essentiam tale, esse consequenter infinitum. Vnde hac de re ex professo agendum est infra, demonstrando Dei attributa, quantum ex lumine naturæ colligi possunt.

bonum, si potes, & Deum videbis, non alio bono bonum, sed bonum omni boni.

Satisfacti argumentis in principio positis.

Ad primam rationem dubitandi iam responsum est, hos terminos *finitum & infinitum*, non sumi in presenti in ea proprietate, in qua conueniunt quantitati molis, sed secundum quandam proportionem ad illam: & ideo necesse non est, ut ens dicatur finitum vel infinitum propter intrinsecam extensionem terminatam, vel interminatam, sed propter perfectionem omnino præscindentem ab aliis, seu non præscindentem, imo continentem illas. Vnde ad confirmationem respondetur, infinitum ibi non dici priuatiue proprie, sed negatiue, respectu illius entis cui attribuitur, in quo dicit perfectionem non limitatam absque ulla aptitudine ut limitetur, quatenus talis est. Neque hinc sequitur, omnem indiuisibilem perfectionem esse infinitam, quia, licet indiuisibilis sit, potest esse limitata & habere terminum, non qualis esse solet in quantitate molis, sed qualis designari potest in quantitate perfectionis: potest autem assignari vel intrinsecus, qui non est aliud, nisi ipsamet rei natura, tali differentia constituta, quæ ex se habet omnino præscindere à reliquis: vel extrinsecus: & hic est quilibet alia perfectio, & præsertim illa quæ videtur esse maximè affinis & proxima, ad quam altera non pertingit, ut si dicamus rationalem gradum esse remimum, ad quem non peruenit gradus sensitiuus.

XX.

Infinitas in Deo negatio est, non præuatio.

Ad secundam difficultatem respondetur, hanc diuisionem non assignari ut notiorè nobis, sed ut primam in se, id est, ut declarantem summam distantiam vnius entis ab alio, & primos seu extremos gradus entis: & ideo, licet non nihil difficultatis habeat, necessarium fuit eam ante alias præmittere, & variis modis declarare.

XX.

SECTIO II.

Utrum sufficienter & adaequatè diuidatur ens per finitum & infinitum, & alia æquipollentia membra.

Optissimum solet hæc quæstio tractari propter entia relatiua, quæ, ut talia sunt, nec finita videntur esse, neque infinita. Non infinita, ut per se est manifestum. Nec finita, quia nec quantitatem molis nec perfectionis habent. Quæ difficultas maximè vrgeri solet in relationibus diuinis, quia si nullam perfectionem dicunt, iam datur medium inter illa duo membra, si vero dicunt aliquam, etiam necesse est, illam non esse finitam, quia est in Deo: neque etiam infinitam, quia alias multiplicari non possent.

I. *Prima dubitandi ratio.*

Secundo: Diuiso entis in creatum & increatum non est adæquata: ergo neque hæc de qua agimus, cum æqui polleant inter se. Antecedens patet primum in ipso finet relationibus diuinis, quæ nec sunt entia creata ut constat, neque secundum proprias rationes dici possunt increata entia, cum sub ea præcisa ratione non sint Deus, neque diuinam essentiam includant. Secundo patet idem antecedens in Christo, qui nec potest dici ens increatum, cum fuerit in tempore productus, neque etiam creatum, cum sit Deus, & non sit factus ex nihilo. Tercio potest ad idem sumi argumentum ex illis entibus, quæ neque ex se habeant esse, & ideo non possunt dici increata, neque etiam habent esse per creationem ut creata dicantur. Quod maxime potest vrgeri in quibusdam entibus, vel modis entium, qui non possunt per creationem fieri, ut sunt v. g. motus, inharmonia, & similes.

II.

Secunda.

Tercio

Nunc solum declaratur diuiso exponendo terminos, qui sumpti quidem sunt à nobis ex quantitate molis, translati vero sunt ad significandam quantitatem seu gradum perfectionis, quo modo dixit Augustinus libro 6. de Trinit. capit. 8. *In iis qua non mole magna sunt, hoc est maius esse, quod est melius esse.* Nos enim, quia res non concipimus nisi per sensus, ad modum corporum & per proportionem ad illa apprehendimus & explicamus reliqua omnia. In corporibus autem intelligimus vnum esse finitum in quantitate, quatenus ad talem terminum peruenit, & ultra non extenditur; inter quantitates finitas intelligimus, vnam esse maiorem alia, quia vltiorem terminum attingit, & ad declarandam certam rei magnitudinem, utitur aliqua definita mensura, per cuius multiplicationem cognoscimus rem esse tantæ minoris, maiorisue quantitatis. Simili ergo Analogia utimur ad declarandam perfectionem entitatum, & virtutem actiuam rerum: apprehendimus enim in rebus quandam veluti latitudinem perfectionis entis, in qua sunt varij gradus, & quasi partes perfectionis, & vnumquodque ens intelligimus esse finitum vel limitatum per quandam propriam perfectionis gradum, qui ita intra suam perfectionem terminatur, ut ab aliis præscindat, easque nullo modo in se includat, nec formaliter, nec virtualiter, & hoc modo vocamus omnia entia creata, limitata & finita: & inter ea vnum concipimus esse maius alio, quia intelligimus illud vel plures ex his perfectionibus participare, vel quasi maiorem quandam partem perfectionis ex tota latitudine entis. Quoniam vero hæc omnia entia participant perfectionem suam à quodam superiori ente, intelligimus, necessarium esse quoddam ens, in quo tota perfectio possibilis in latitudine entis aliquo modo contineatur, vel formaliter, vel eminenter: & hoc ens vocamus infinitum simpliciter, non in quantitate molis, sed in excellentia perfectionis. Vnde hæc infinitas non constituit in extensione aliqua non terminata, sed in tali perfectione entis, quæ, licet in se vna & indiuisibilis sit, non ita præscindat ab aliis entibus, quin omnium perfectiones aliquo modo in se contineat; atque ita non partem perfectionis entis, sed totam eminenti quodam modo in se complectitur: & ideo quamuis in illa latitudine possint entia finita magis ac magis perfecta in infinitum multiplicari, illud semper omnia superat, & in infinitum superare potest: hæc ergo excellentia perfectionis in esse & entitate per hanc infinitatem declaratur. Vnde sicut Augustin. 5. de Trinit. capit. 8. ait: *Non aliud est Deo esse, & aliud magnum esse: sed hoc idem illi est esse, quod magnum esse:* ita nos dicere possumus, nihil aliud esse Deo infinitum esse, quam esse ipsum ens, seu esse per essentiam, complectens in se quidquid perfectionis ab aliquo ente participari potest. Atque in hunc modum declarata diuiso continet primam, summam, & maximè essentialem distinctionem entium: & in re coincidit cum præcedentibus, ut ex dictis satis constat. Quod autem sit aliquid ens, cui dicta infinitas conueniat inferiorius, ut dixi, ex professo demonstrabitur, Nunc illud sufficiat, quod ex dictis satis colligitur, & attingit Aug. dicto lib. de cognit. verb. vit. cap. 7. quod necessarium est dari aliquid ens, de quo quasi de fonte cuncta prosiliunt, & ideo oportet, ut in illo cuncta contineantur: atque adeo quod non hanc tantum vel illam, sed omnem sine termino habeat perfectionem. Vnde etiam est illud Aug. 8. de Trinit. c. 3. *bonum hoc & bonum illud, tolle hoc & illud, & vide ipsum*

III.
Tertio.

Tertio: Diuiso entis in necessarium & non necessarium, non videtur adæquata, præsertim propter actus liberos diuinæ voluntatis, nam illi nec necessarij sunt simpliciter, quia hoc repugnat libertati, nec possunt dici non necessarij aut contingentes, alioqui essent quid creatum, & acciderent Deo. Et hoc argumentum fieri potest in alijs partitionibus supra tactis, quia talis actus, nec potest dici ens increatum, quia non est omnino independens, cū absolute posset non esse. Neq; etiam est creatum, cum sit in Deo. Et eadem ratione non est ens per participationem, quia nimirum est intra Deum, neq; etiam dici potest ens per essentiam, quia non est essentialiter Deus, cum possit non esse.

Opinio Scoti expenditur.

IV.

Hæc quæstio magna ex parte Theologica est, vt ex difficultatibus propositis intelligi facile potest. Sed nihilominus prætermitti hoc loco non debuit, tum quia necessaria est ad doctrinæ complementum, & ad exhauriendum, vt sic dicam, totum Metaphysicæ obiectum; tum etiam, quia ita intendimus in hac scientia res Metaphysicas tractare, vt fundamenta omnia ad res Theologicas necessaria aperiamus. In hac ergo quæstione Scotus quodlib. 5. in solut. vltim. argum. existimat hanc non esse diuisionem entis adæquatam, sed potius esse subdiuisionem entis, quod prius diuidendum esset in ens quantum & non quantum, & rursus ens quantum in finitum & infinitum: vnde superiori diuisioni addi posset tertium membrum, nempe ens quod nec finitum est, neque infinitum. Et eandem sententiam defendit Lychetus ibidem, & in 2. distinctione prima, quæstione 4. 5. vbi quartum etiam membrum insinuat, nam ens (inquit) quoddam est includens perfectionem, & nullam includens imperfectionem, & hoc est ens infinitum; aliud vero est includens perfectionem cum imperfectione, & hoc est ens quantum finitum; aliud est ens nec perfectionem includens, nec imperfectionem; & hoc est propriè ens non quantum, neque finitum, neque infinitum; aliud denique est nullam includens perfectionem, non verò excludens omnem imperfectionem, & huiusmodi existimat esse relationem creatam: quam etiam putat comprehendere sub ente quanto, etiam si nullam includat perfectionem, sed solam imperfectionem. Quod plane inuoluit repugnantiam in terminis, vt ab ipso Scoti in dicto quodlib. declaratur: nam ens quantum, ibi declarat esse, quod habet quantitatem aliquam perfectionis: quod ergo nullam perfectionem includit, non potest vere ens quantum appellari.

V.
Varia diuisiones entis à Lycheto excogitata improbantur.

Ex quo alia colligitur repugnantia in dictis huius authoris, nam repugnat esse non quantum & esse finitum: quia iuxta eorum doctrinam, finitum & infinitum supponunt quantitatem: vnde inferunt relationem diuinam nec esse infinitum ens, quia non est quanta, pari ergo ratione inferre debent, relationem creatam non esse finitam, quia non est quanta. Rursus ex eodem principio facile concludi potest, repugnantiam inuolui in illo membro, scilicet quod sit aliquod ens nullam includens perfectionem, & includens imperfectionem. Primo, quia vel illa imperfectio est priuatiua, vel negatiua tantum. Primum dici non potest, quia imperfectio priuatiua est carentia perfectionis debite, sed in tali ente non potest esse carentia perfectionis debite, quia nulla perfectio ei debetur, quia dicitur, nullam ex se includere perfectionem. Negatiua autem imperfectio nulla potest excogitari maior, quam carentia omnis perfectionis, quæ includit omnis res, quæ in sua entitate nullam includit perfectionem. Vnde loquendo de imperfectioe negatiua, non potest excogitari ens, quod nec perfectionem, nec imperfectionem includat: ergo non po-

test intelligi ens, quod præter negationem omnis perfectionis, ex se dicat aliquam aliam imperfectionem. Alioqui interrogo ulterius quænam sit illa imperfectio. Respondet idem author esse limitationem. Sed contra hoc vrget argumentum factum, nam limitatio est in aliqua quantitate molis, vel perfectionis: ergo, si tale ens nullam includit quantitatem perfectionis, non habet in quo limitationem includat. Dicitur fortasse includere limitationem non in perfectione, sed in entitate. Sed contra, nam hoc modo etiam relatio diuina diceretur limitata in sua entitate formali; & consequenter diceretur finita in entitate. Atque ita tandem, omne ens erit finitum, vel infinitum in entitate, quidquid sit de perfectione. Prima sequela (reliqua enim clara sunt) probatur ad hominem in doctrina Scoti, quia relatio diuina secundum suam formalem ac præcisam entitatem non includit entitatem essentia, neque eminenter, neque formaliter: ergo est limitata in entitate sua formali. Nec satis est quod identice includat entitatem essentia, nam vt ibidem Scotus late contendit, hoc non sufficit vt dicatur infinita in perfectione, quamuis identice includat infinitam perfectionem essentia: ergo neque erit satis vt dicatur illimitata in entitate, quod identice includat infinitam entitatem essentia.

Dicitur fortasse, ipsam relationem ex vi suæ entitatis formali, esse aptam identificari essentia, & ideo ex se nec illimitatam esse, nec limitatam. Relationem vero creatam ex se esse incompatibilem cum entitate infinita, neque illam posse includere etiam identice, & ideo non solum non esse ex se illimitatam, sed etiam ex se esse limitatam & finitam: & hanc esse imperfectionem quam includit, & in qua distinguitur à relatione diuina. Sed in primis illa aptitudo, quæ dicitur esse in relatione diuina vt identificetur diuinæ essentia non excludit quin absolute illa relatio, quod suam entitatem formalem limitatam sit, quandoquidem non includit formaliter infinitam entitatem; & simpliciter minus est esse aptum identificari entitati infinitæ, quam formaliter esse entitatem infinitam. Ac præterea, si in relatione creatâ illa limitatio entitatis, ratione cuius non potest esse infinita nec formaliter neque identice, est imperfectio, certe in relatione diuina illa aptitudo vt possit identificari omnino secundum rem essentia diuinæ, est magna quædam perfectio: ergo illa relatio, quæcumque formaliter præindatur, sicut intelligitur talis, quæ possit identificari diuinæ essentia, ita intelligitur alicuius perfectionis, ac multo maioris quam sit omnis entitas creata. Vnde etiam è conuerso in relatione creata, hoc ipso quod limitatio illius ad creatam entitatem, imperfectio quædam est in genere entis: necesse est, vt non sit mera negatio perfectionis, sed vt sit perfectio aliqua habens adiunctam illam negationem, vt supra argumentabamur. Atque ita dem concluditur, non oportere fingere aliquam entitatem carentem omni perfectione, quæ propriè possit esse medium inter ens finitum, & infinitum. Quod lacius supra tractando de Bonitate in disp. 10. prosecuti sumus.

Quæstionis resolutio.

Dicendum ergo est, prædictam diuisionem sufficientem esse & adæquatam enti in quantum finitum ens. Hæc assertio probari potest facile ex his, quæ in superiore sectione tractata sunt, præsertim si hæc diuisio sub illis nominibus tradatur, scilicet entis à se, & ab alio: nam cum hi termini includant immediatam contradictionem, non potest illud diuisum aduenire cuilibet enti: ergo est diuisio adæquata & sufficiens, quandoquidem non potest assignari aliquid sub diuiso contentum, quod non sub altero

altero membrorum diuidentium confluitur. Idem manifestum est de illis duobus membris, ens necessarium simpliciter, vel non necessarium; & de illis, ens creatum vel increatum: ostendimus autem, omnibus his modis re ipsa eandem esse diuisionem, quamuis per conceptus nostros ratione distinguantur: quæ distinctio non potest sufficere ut vno modo sit diuifio adæquatè & non alio. Deinde specialiter probatur sub nomine finiti & infiniti, nam ens quantum, adæquatè diuiditur in finitum & infinitum: sed omne ens reale, hoc ipso quod reale est, quantum est quantitate perfectionis essentialis seu formalis, ut in rationibus paulo antea factis tactum est, & latius supra est ostensum in dicta disputatione de transcendentali bonitate. Atque hæc sententia euidentius confirmabitur, respondendo ad difficultates in principio.

Tractatur difficultas primi argumenti.

Ad primam igitur dubitandi rationem, negandū est entia relatiua carere omni perfectione secundum quam possint vel finita esse, vel infinita. Et quoad hanc partem nulla plane est difficultas de relationibus creatis: imo ab illis sumere possumus argumentum, nam nemo negabit (ut existimo) quin relatio creata eo modo quo ens reale est, sit finitum ens: unde etiam Scotistæ id concedunt, ut videmus. Quis enim neget esse limitatum ens, & consequenter finitum? ergo finitum perfectionem habens: ergo aliquā perfectionem. Quod si quis mordicus contendat, vocari finitum ens in entitate, non in perfectione, efficaciter potest retorqueri ad hominem argumentum, quia inde sequitur, finitum & infinitum non dici immediate de ente quanto ratione perfectionis, sed de ente ratione entitatis. Ex quo ulterius fit, etiam relationes diuinas ratione entitatis ut sic, esse finitas vel infinitas. Et ita saltem hac ratione diuifio erit immedata & adæquata: & procedet contra Scotum & alios argumenta, quibus probare contendunt, relationes diuinas nec finitas esse, nec infinitas, ut iam vidimus.

De relationibus ergo diuinis iam supra respondimus, illas quidem esse infinitas simpliciter & in genere entis, ratione essentialis, quam includunt, & ideo sub hac ratione non multiplicari, sed esse vnum ens: nam de ente sic infinito verum est non posse multiplicari: secundum proprias autem rationes, in quibus opponuntur, sunt infinitæ tantum in tali genere sub quasi specie relationis, quomodo non repugnat plura infinita multiplicari, quia sub ea ratione opponuntur: & ideo distingui & multiplicari possunt. Sed vergebis aliquis ut dicamus, an sub ista posteriori ratione illæ relationes sint entia simpliciter finita, vel infinita, nam si neutrum horum concedimus, iam admittimus medium in illa diuisione: non possumus autem dicere, illas esse entia simpliciter infinita, cum sub ea ratione multiplicentur, & non includant essentialiam. Quod verò sint entia finita, videtur repugnare perfectioni diuinæ: quia, ut Scotus supra argumetur, omne ens finitum, est quasi pars entis, nam solum ens simpliciter infinitum est veluti totum ens quia totam perfectionem entis complectitur: ergo ens finitum comparatione illius est veluti pars entis: sed relationi diuinæ repugnat esse partem entis, tum quia alioqui esset ens per participationem, tum quia quod se habet ut pars, exceditur ab illo quod se habet ut totum: relatio autem diuina non potest ita excedi à diuinitate, cum realiter sint omnino idem.

Sed si hoc argumentum quidquam valeret, non solum probaret, relationem diuinā formaliter nullam dicere perfectionem, sed etiam formaliter nullam dicere entitatem. Alioqui interrogabo an illa entitas sit per modum totius entis, vel per modum

partis. Primum dici non potest, quia illa entitas relationis ut sic dicitur non includere entitatem essentialis: & consequenter nec continere in se formaliter vel eminenter totum ens. Contra secundum vero eodem modo procedit ratio facta. Igitur in omni sententia soluendum est hoc argumentum. Respondendi ergo potest, relationem diuinam, v.g. paternitatem, quantumuis præcise ac formaliter concipiatur à nobis, esse ens simpliciter infinitum, quia nunquam potest præcindi vel abstrahi, quin in suo obiectiuo conceptu includat essentialiter totam essentialis perfectionem. Quanquam enim mens nostra dicatur præcindere paternitatem in abstracto ab essentiali, ex parte conceptus formalis, seu expresse considerationis, quia nimirum per illum actum mens non considerat paternitatem ut includentem essentialiam, neque essentialiam ut in relatione inclusam, nihilominus tamen non potest ita præcindi, vel excludi essentiali ex parte conceptus obiectiuo paternitatis, quin in illo essentialiter includatur, ita ut, si mens reflectatur, & consideret quid in illa paternitate concepta includatur, necessario inueniat, ibi includi essentialiter totam Dei diuinitatem & infinitatem, quia diuinitas est de essentiali omnium, quæ in Deo sunt. Quo fit, ut, licet paternitas sic concepta quoad modum concipiendi nostrum se habeat ad modum partis, quoad rem tamen conceptam sit ens totum, non minus quam pater: sicut diuinitas etiam concipitur per modum partis, est autem totum ens æque ac Deus.

Relatio diuina ex parte conceptus obiectiuo necessestario includit essentialiam.

Ad argumentum ergo in formar respondetur iuxta hanc sententiam, relationes esse entia simpliciter infinita, non tamen esse plura infinita, quia non habent hanc infinitatem, nisi ut includunt essentialiam in qua sunt vnum. Neque obstat, ut Scotus obicit, quod solum includunt essentialiam per identitatem, quia non includunt illam per identitatem quasi materialem, sed etiam per formalem & essentialiam, quia re vera diuinitas est de essentiali relationis secundum rem conceptam quomodocumque concipiatur: & hoc satis est, ut non detur medium inter ens finitum & infinitum, cum nullum sit ens, quod secundum suam totam entitatem essentialiam finitum aut infinitum non sit. Dices: Esto non possit essentiali excludi à relatione in sensu prædicto, nihilominus præcise considerari à nobis posse, quid habeat paternitas diuina secundum id tantum, quod intelligitur addere ultra absolutam perfectionem essentialis, an illud sit finitum, vel infinitum. Respondeo illud esse infinitum in tali genere, scilicet relationis vel paternitatis, non vero esse infinitum simpliciter in genere entis, quia hæc infinitas non potest addi, etiam secundum rationem, ultra perfectionem absolutam, sed potius per illam formaliter habetur. Nec tamen dicendum absolute videtur, illud quod addit relatio ut sic, esse finitum, quia hoc denotat imperfectionem, scilicet limitationem & contractionem ad entitatem simpliciter finitam. Neque hoc est contra sufficientiam diuisionis datæ, quia sensus eius est, omne ens ratione suæ entitatis esse finitum vel infinitum simpliciter, non verò quod entitas vniuscuiusque rei habeat ex quocumque gradu vel modo in illa concepto quod sit finita, vel infinita, sed satis est, quod habeat aliquid, quod ad eius entitatem finitam vel infinitam constituendam conferat. Et, maioris claritatis gratia, possumus distinguere illum terminum finitum, nam potest, vel positue, vel negatiue sumi: positue significat esse ita limitatum in entitate & perfectione, ut sit incapax infinitæ perfectionis: negatiue autem significat, quod ex se non assert infinitam perfectionem, etiam si non repugnet aliunde habere. Illud ergo, quod relatio ut relatio addit, non potest dici finitum positue, ut probat ratio facta, quia hoc dicit imperfectionem, & quia illud ipsum, licet non ex se, ex essentiali tamen potest esse infinitum, sed negatiue

XI.
Tres diuina relationes ut includunt essentialiam sunt vnum infinitum simpliciter.

gatiue dici potest ex sua præcisa ratione non dare infinitatem simpliciter. Neq; hoc est inconueniens, quia nullam dicit imperfectionem: non est enim necesse, neq; ad perfectionem rei spectat, vt ex quouis præciso cōceptu habeat totam infinitatem simpliciter in genere entis, sed satis est, quod habeat illā ex sua adæquata entitate, & quod ex aliqua ratione præcisè concepta habeat infinitatem in illo genere. Atq; hoc modo optime intelligitur, nunquam esse medium inter ens finitum & infinitum, si cum proportionē sumantur.

XII.

Quocirca qui existimant, relationes diuinas absolute posse præcindi ab essentia, ita vt neq; in ea formaliter includantur, neq; eam essentialiter includant, necessario cogentur fateri, entitatem relationum sic præcisè & formaliter conceptam non esse infinitam simpliciter, vt ratio supra facta probat. Cum vero ulterius interrogari possint an simpliciter dicenda sint entia finita, respondere debent, esse finita negatiue non positiue, iuxta sensum à nobis declaratum, quia amplius in hunc modum exponitur. Nam licet vox *infinitum* negatiua sit, per illam negationem nos circumscribimus summam quandam entitatem seu excellentiam, respectu igitur huius positiui potest dici finitam negatiue, quod ex se non asserit totam illam excellentiam, quamuis illam non excludat, neq; illi repugnet. Hoc ergo modo dicere debent, non esse inconueniens admittere in Deo aliquid finitum secundum conceptum à nobis præcisum. Imo qui putant se euadere hanc difficultatem, negando relationibus diuinis omnem perfectionem, multo maiori ratione necesse est fateantur illas esse finitas negatiue quia, si nullam perfectionem conferunt, neq; infinitatem ex se asserunt. Si ergo non existimant inconueniens, quod illæ nec perfectionem, nec infinitatem asserant, cur reputant inconueniens, & non potius necessarium, quod asserant perfectionem ex suo genere infinitam, infinitatem vero simpliciter non ex se, sed ab essentia habeant?

Expediatur difficultas secundi argumenti.

XIII.
Relatio diuina
æquiuoca
do concepta,
aut vere in-
creatum.

Ad secundam difficultatem negatur ens non diuini adæquate per creatum & increatum, quod est fere euidens, si termini illi cum proportionē sumantur, cum immediatā contradictionem includant. Ad primam vero instantiam negatur, relationem diuinam non esse ens increatum, etiam si sub quacunque præcisa ratione concipiatur. Neq; argumentum in contrarium iuxta nostram sententiam urget, existimamus enim, nunquam posse ita præcindi relationem, quin essentialiter includat essentiam, & consequenter sit Deus. Imo hic addi potest, relationem, etiam secundum id quod intelligit de essentia, ex se esse quid increatum, quia e ratio entis cui omnino repugnat fieri per proportionem aut effectiōem: sed vel est omnino producta, vt paternitas, vel, si est producta, aut nostro more loquendi) comproducta, vt filio, illa productio, neque est creatio, nec propria factio, sed generatio, aut processio, longe superioris rationis, neq; talis relatio est alio modo producibilis, & hoc satis est, vt sub quacunque præcissione vel reduplicatione in quantum talis, re vera sit ens increatum.

XIV.
Christus an
esset ens
an deo creatum
sit di-
uinus.

Ad secundam instantiam respondetur, Christum absolute esse ens increatum, nam est Deus, si vero addatur limitatio seu determinatio, vt homo, designandaturam, vel totum compositum ex natura & persona, sic est ens creatum, nam sub ea reduplicatione non potest Deus appellari, sed homo & creatura, cū vt sic re vera sit factus, & in tempore procreatus. Ad obiectionem vero inuolutam, quam, etiam vt homo, non est factus ex nihilo: quia, licet humanitas sit ex nihilo, non tamen totum compositum,

cum alterum compositionis extremum in creatum sit, respondendum est ens creatum, dupliciter dici posse. Vno modo quod secundum se totum productum est, vel est producibile ex nihilo, & hoc modo concedimus, Christum etiam vt hominem non esse ens creatum, vt argumentum probat. Alio modo dicitur ens creatum, quod est vere factum de nouo, quodque aliquo ente creato constet, & hoc modo illud compositum, creatum dicitur, & Christus in quantum homo, est ens creatum. Atq; in tota hac amplitudine sumitur ens creatum, quando adæquate distinguitur ab ente increato: nā, si priori & stricto modo sumatur, dari potest ens compositum, quodammodo medium & quasi mistum ex creato & increato, quod tamen medium Philosophia non nouit, sed sola fides Christiana docet.

Ad tertiam instantiam dicendum est, omnia entia extra Deum, & omnes modos entium esse quid creatum, non quia omnia fiat immediate & per se primo ex nihilo, sed quia vel ita creantur, vel quia concreantur cum his quæ producuntur ex nihilo, vt potentia cum anima, vel certe quia cōcreari possunt, licet fortasse de facto non concreantur, vel deniq; (& in idem ferè recidit) quia sunt ex his, quæ ex nihilo creata sunt.

Soluitur tertium argumentum.

In tertio argumento tangitur grauissima difficultas Theologica de actu libero Dei, ad quam nunc ex professo diuertere non possumus, inferius vero agentes de attributis de Deo naturaliter notis, illam persequemur, quantum ad Metaphysicam spectat. Nunc breuiter dico, rationes in ea difficultate inuolutas apud me concludere, actum liberum vt liberum, seu vt libere terminatum ad aliquod obiectum non addere Deo aliquid rei, quod non sit in Deo, & potuerit non esse in illo, alioqui non video quo modo illud possit dici ens necessarium aut per essentiam cum simpliciter potuerit non esse, & idem est de infinito imperfectione & aliis similibus attributis, vt ibidem proponitur. Quamuis ergo Deus alia se libere velit, tamen ea non vult nisi per actum voluntatis sibi connaturalem ac necessarium, tanta enim est illius actus perfectio, vt possit per ipsum Deus velle aut nolle creaturam, sine vlla additione in eo actu facta. Cū ergo est sermo de actu libero Dei, duo inuoluntur nostro modo concipiendi & loquendi. Vnum est actus ipse, quo Deus vult, aliud est respectu rationis ad obiectum volitum: illud prius est ens necessarium, increatum ac per essentiam, vnde nullo modo potest non esse in Deo: hoc vero posterius non est aliquid reale, quod possit esse & non esse, sed rationis tantum, & ideo nec creatum est, neq; increatum, neque oportet sub illa diuisione comprehendere, cum ens reale non sit.

S E C T I O III.

Virum prædicta diuisio vniuoca sit, vel analogia.

Prima sententia diuisionem esse æquiuocam.

Hæc quæstio aliis terminis tractari solet, an ens dicatur analogice de Deo & creaturis. In qua tres sunt sententia, duæ extrema, altera media. Prima est, ens, neque vniuocè, neq; analogice dici de Deo & creaturis, sed mere æquiuocè. Hæc opinio solet tribui Aureolo in 1. d. 2. quæstion. 1. sed ille non hoc asseruit, sed solum ens non dicere vnum conceptum seu rationem communem Deo & creaturis, quod optime consistere posset cum analogia, vt per se cor-